

PRACE NAUKOWE

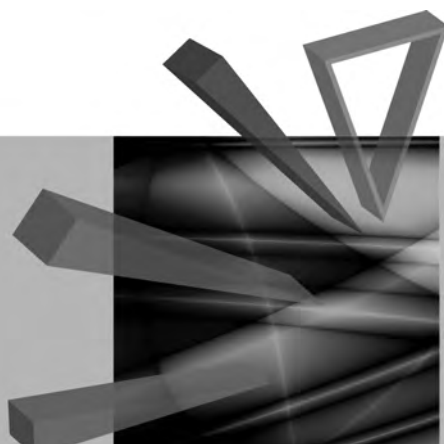
Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu

RESEARCH PAPERS

of Wrocław University of Economics

305

Ekonomia

Redaktorzy naukowi

Magdalena Rękas

Jerzy Sokołowski

Wydawnictwo Uniwersytetu Ekonomicznego we Wrocławiu
Wrocław 2013

Redaktor Wydawnictwa: Aleksandra Śliwka
Redakcja techniczna i korekta: Barbara Łopusiewicz
Łamanie: Małgorzata Czupryńska
Projekt okładki: Beata Dębska

Publikacja jest dostępna w Internecie na stronach:
www.ibuk.pl, www.ebscohost.com,
The Central and Eastern European Online Library www.ceeol.com,
a także w adnotowanej bibliografii zagadnień ekonomicznych BazEkon
http://kangur.uek.krakow.pl/bazy_ae/bazekon/nowy/index.php

Informacje o naborze artykułów i zasadach recenzowania znajdują się
na stronie internetowej Wydawnictwa
www.wydawnictwo.ue.wroc.pl

Kopiowanie i powielanie w jakiegokolwiek formie
wymaga pisemnej zgody Wydawcy

© Copyright by Uniwersytet Ekonomiczny we Wrocławiu
Wrocław 2013

ISSN 1899-3192
ISBN 978-83-7695-382-3

Wersja pierwotna: publikacja drukowana

Druk: Drukarnia TOTEM

Spis treści

Wstęp	13
Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: Wykorzystanie analizy czynnikowej do oceny rozwoju społeczno-gospodarczego w skali lokalnej	15
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: Ekonomia wirtualnych światów – tendencje rozwoju	24
Tomasz Bernat: Egzogeniczne determinanty dominacji rynkowej na przykładzie Poczty Polskiej SA.....	37
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Wybrane determinanty kształtujące współpracę innowacyjną przedsiębiorstw przemysłowych z jednostkami PAN i szkołami wyższymi na terenie Polski Północno-Zachodniej.....	50
Agnieszka Bretyn: Wybrane aspekty jakości życia młodych konsumentów w Polsce	62
Grzegorz Bywalec: Transformacja gospodarcza a regionalne zróżnicowanie ubóstwa w Indiach	73
Magdalena Cyrek: Determinanty zatrudnienia w usługach tradycyjnych i nowoczesnych – analiza regionalna.....	83
Sławomir Czech: Czy wokół państwa opiekuńczego toczy się jeszcze spór o wartości?.....	95
Sławomir Czetwertyński: Możliwości poznawcze prawa Metcalfe’a w określaniu wartości ekonomicznej sieci komunikacyjnych.....	108
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Polityka i strategia rozwoju Unii Europejskiej w koncepcji ekonomii zrównoważonego rozwoju	118
Karolina Dreła: Zatrudnienie nietypowe	129
Paweł Drobny: Ekonomia personalistyczna jako próba reorientacji ekonomii	142
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Koszty bankructwa państwa	154
Małgorzata Gasz: Unia bankowa – w poszukiwaniu nowego paradygmatu na europejskim rynku bankowym	163
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Zmiana struktury dochodów w Polsce w relacji kapitał–praca z uwzględnieniem sektorów gospodarki narodowej	174
Anna Golejewska: Innowacje i sposoby ich pomiaru na poziomie regionalnym	184
Mariusz Grębowiec: Zachowania nabywcze konsumentów na rynku usług bankowych w świetle badań	195

Urszula Grzega: Oszczędności i zadłużenie polskich gospodarstw domowych.....	207
Jarosław Hermaszewski: Sytuacja finansowa gminy a wybory bezpośrednie w gminach. Wstęp do badań.....	218
Elżbieta Jantóń-Drozdowska, Maria Majewska: Wpływ globalizacji na wzrost poziomu specjalizacji w międzynarodowej wymianie handlowej..	228
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Możliwości oddziaływania na wzrost gospodarczy poprzez kontrolę poziomu ryzyka kredytowego w bankach przy wykorzystaniu systemów sztucznej inteligencji.....	240
Renata Jedlińska: Atrakcyjność inwestycyjna Polski – wybrane aspekty.....	252
Andrzej Jędruchniewicz: Inflacja jako cel polityki pieniężnej NBP.....	264
Michał Jurek: Wykorzystanie analizy duracji i wypukłości w zarządzaniu ryzykiem stopy procentowej.....	276
Sławomir Kalinowski: Znaczenie eksperymentu w metodologii nauk ekonomicznych.....	287
Teresa Kamińska: Struktura branżowa bezpośrednich inwestycji zagranicznych a kryzys finansowy	299
Renata Karkowska: Siła oddziaływania czynników makroekonomicznych i systemowych na wielkość globalnej płynności.....	311
Anna Kasprzak-Czelej: Determinanty wzrostu gospodarczego.....	323
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: Analiza wpływu polityki stóp procentowych EBC na stabilność sektorów bankowych w wybranych krajach strefy euro – wnioski z kryzysu.....	334
Iwona Kowalska: Rozwój badań z zakresu ekonomiki edukacji w paradygmacie interdyscyplinarności nauki	348
Ryszard Kowalski: Dylematy interwencjonizmu w czasach kryzysu	358
Jakub Kraciuk: Kryzysy finansowe w świetle ekonomii behawioralnej.....	370
Hanna Kruk: Rozwój zrównoważony w Regionie Morza Bałtyckiego na przykładzie wybranych mierników w latach 2005-2010.....	380
Kazimierz W. Krupa, Irmina Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Kapitał intelektualny jako akcelerator nowej ekonomii (tablice korelacyjne, pracownicy kluczowi).....	391
Anna Krzysztofek: Normy i standardy społecznej odpowiedzialności przedsiębiorstw.....	401
Krzysztof Kubiak: Transakcje w procesie przepływu wiedzy w świetle nowej ekonomii instytucjonalnej.....	413
Paweł Kulpaka: Model konsumpcji permanentnej M. Friedmana a keynesowskie funkcje konsumpcji – empiryczna weryfikacja wybranych teorii na przykładzie Czech.....	423
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: Rola kontroli zarządczej w procesie zarządzania jednostkami samorządu terytorialnego	434
Natalia Mańkowska: Konkurencyjność instytucjonalna – wybrane problemy metodologiczne.....	445

Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Percepcja zaangażowania przez adeptów zarządzania – szansą czy ograniczeniem dla współczesnych firm	457
Jerzy Mieszaniec: Innowacje nietechnologiczne w przedsiębiorstwach przemysłowych sektora wydobywczego	469
Aneta Mikula: Ubóstwo obszarów wiejskich w krajach Unii Europejskiej – demografia i rynek pracy	481
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Wartość publiczna a legitymizacja	492
Janusz Myszczyński: Wykorzystanie koncepcji <i>social savings</i> w określeniu wpływu sektora kolejowego na wzrost gospodarczy Niemiec w początkach XX w.	500
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Zmiany w polityce handlowej Unii Europejskiej na początku XXI wieku	513
Anna Niewiadomska: Wydłużanie okresu aktywności zawodowej osób starszych w Polsce	524
Mariusz Nyk: Przeciętne wynagrodzenie a sytuacja na rynku pracy – przypadek województwa łódzkiego	536
Monika Pasternak-Malicka: Przesłanki ruchów migracyjnych Polaków z obszaru województwa podkarpackiego w kontekście kryzysu gospodarczego wywołanego kryzysem <i>subprime</i>	547
Jacek Pera: Budowa nowej architektury regulacyjnej w Europie jako element zarządzania ryzykiem niestabilności finansowej – rozwiązania pokryzysowe. Próba oceny i wnioski dla Polski	559
Renata Pęciak: Kryzysy w gospodarce w interpretacji Jeana-Baptiste’a Saya	573
Czesława Pilarska: Współczesny kryzys gospodarczy a napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych do Polski	584
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innowacyjna nauka a źródła jej finansowania	601
Adriana Politaj: Pomoc publiczna na subsydiowanie zatrudnienia w Polsce i w wybranych krajach Unii Europejskiej	617
Marcin Ratajczak: Odpowiedzialny biznes w aspekcie osiągniętych korzyści ekonomicznych na przykładzie przedsiębiorstw agrobiznesu	628
Magdalena Rękas: Dieta w krajach Unii Europejskiej i czynniki wpływające na jej poziom – przegląd wybranych badań	638
Włodzimierz Rudny: Rozwiązania zintegrowane w modelach biznesowych	653
Krzysztof Rutkiewicz: Pomoc publiczna na działalność badawczo-rozwojową i innowacyjność przedsiębiorstw w polityce konkurencji Unii Europejskiej w latach 2004-2010	663
Katarzyna Skrzyszewska: Konkurencyjność krajów Regionu Morza Bałtyckiego w świetle międzynarodowych rankingów	675
Tadeusz Sporek: Ewolucja i perspektywy grupy BRICS w globalnej gospodarce	684

Aleksander Surdej: Inwestycje w szkolenia zawodowe w świetle teorii ekonomicznej.....	695
Piotr Szajner: Wpływ zmienności kursu walutowego na międzynarodową konkurencyjność polskiego sektora żywnościowego	706
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: Problem skuteczności i efektywności decyzji menedżerskich w firmie w zakresie formułowania i wdrażania strategii	716
Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polska gospodarka internetowa – stan i perspektywy	729
Monika Utzig: Aktywa finansowe gospodarstw domowych a koniunktura gospodarcza	744
Agnieszka Wałęga: Nierówności dochodowe w kontekście przystąpienia Polski do Unii Europejskiej	754
Grzegorz Wałęga: Wpływ spowolnienia gospodarczego na zadłużenie gospodarstw domowych w Polsce	766
Grażyna Węgrzyn: Formy zatrudnienia pracowników w Unii Europejskiej – aktualne tendencje	778
Barbara Wieliczko: Krajowa pomoc publiczna w UE w okresie obecnego kryzysu.....	790
Artur Wilczyński: Znaczenie kosztów alternatywnych w rachunku ekonomicznym gospodarstw rolnych	802
Renata Wojciechowska: Wieloznaczności językowe współczesnej ekonomii	813
Jarosław Wojciechowski: Ewolucja koncepcji funkcjonowania rynku w społecznej nauce Kościoła Katolickiego.....	823
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: Znaczenie lokalnych grup działania w budowaniu kapitału społecznego na obszarach wiejskich.....	834
Grażyna Wolska: Kodeksy etyczne jako instrument poprawnych relacji między podmiotem gospodarczym a konsumentem.....	844
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Ekonomiczno-społeczne konsekwencje reklamy w segmencie leków OTC	853
Gabriela Wronowska: Oczekiwania pracodawców wobec absolwentów szkół wyższych w Polsce jako przykład bariery wejścia na rynek pracy... ..	861
Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Źródła i bariery ciągłości wdrażania innowacji przez polskie przedsiębiorstwa.....	872
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Instytucjonalna struktura rynku pracy w Polsce	884
Małgorzata Zielenkiewicz: Upodabnianie się krajów pod względem poziomu dobrobytu w procesie integracji europejskiej	895
Mariusz Zieliński: Demografia i aktywność zawodowa ludności a poziom bezrobocia w Unii Europejskiej.....	907
Jerzy Żyżyński: Gospodarka jako spójny system strumieni pieniądza a problem racjonalności pakietu fiskalnego.....	917

Summaries

Mieczysław Adamowicz, Paweł Janulewicz: The use of factor analysis for the assessment of socio-economic development on the local scale.....	23
Ewa Badzińska, Jakub Ryfa: The economy of virtual worlds – trend of development	36
Tomasz Bernat: Exogenous determinants of market dominance – Polish Post case	48
Agnieszka Brelik, Marek Tomaszewski: Selected determinants forming innovative partnership of traditional industrial companies with units of Polish Academy of Sciences and universities in north-western Poland.....	61
Agnieszka Bretyn: Selected aspects of quality of life of young consumers in Poland	72
Grzegorz Bywalec: Economic transformation and regional disparity of poverty in India.....	82
Magdalena Cyrek: Determinants of employment in traditional and modern services – regional analysis	94
Sławomir Czech: Is the welfare state’s dispute over values still alive?	107
Sławomir Czetwertyński: Cognitive possibilities of Metcalfe’s law in defining the economic value of communication networks	117
Małgorzata Deszczka, Marek Wąsowicz: Policy and development strategy in the European Union in the conception of economics of sustainable development	128
Karolina Dreła: Untypical employment.....	141
Paweł Drobny: Personalist economics as an attempt at economics reorientation	153
Małgorzata Gajda-Kantorowska: Costs of sovereign default.....	162
Małgorzata Gasz: Bank Union – in search of a new paradigm on the European banking market.....	173
Małgorzata Gawrycka, Anna Szymczak: Change of income framework in capital-labour scheme in Poland, including the sector of national economy	183
Anna Golejewska: Innovations and the way of their measure at the regional level.....	194
Mariusz Grębowiec: Purchasing behavior of consumers on banking service market in the light of research	206
Urszula Grzega: Savings and debt of Polish households.....	217
Jarosław Hermaszewski: Financial situation of a commune vs. local elections. Introduction to the study	227
Elżbieta Jantón-Drozdowska, Maria Majewska: The impact of globalization on a higher specialization level in international exchange of goods ...	239
Tomasz Jasiński, Agnieszka Ścianowska: Banks’ possibilities of influencing macroeconomic growth by the use of neural network systems in the credit risk control	250

Renata Jedlińska: Investment attractiveness of Poland – selected issues	263
Andrzej Jędruchniewicz: Inflation as a target of monetary policy of NBP ...	275
Michał Jurek: Use of duration and convexity analysis in interest rate risk management.....	286
Sławomir Kalinowski: The role of the controlled experiment in the methodology of economy	298
Teresa Kamińska: Economic activity structure of foreign direct investment and financial crisis	310
Renata Karkowska: The impact of macroeconomic and systemic factors on the global liquidity	322
Anna Kasprzak-Czelej: Determinants of economic growth	333
Krzysztof Kil, Radosław Ślusarczyk: The analysis of influence of the ECB interest rates' policy on a stability of bank sectors in selected countries of the eurozone – conclusions from the crisis.....	347
Iwona Kowalska: Development of research in the field of economics of education within the paradigm of interdisciplinarity of science	357
Ryszard Kowalski: The dilemmas of interventionism in times of crisis	369
Jakub Kraciuk: Financial crises in the light of behavioural economics.....	379
Hanna Kruk: Sustainable development in the Baltic Sea Region based on chosen indices in years 2005-2010	390
Kazimierz W. Krupa, Irmína Jeleniewska-Korzela, Wojciech Krupa: Intellectual capital as an accelerator of the new economy (correlation tables, key employees)	400
Anna Krzysztofek: Norms and standards of social responsibility in enterprises	412
Krzysztof Kubiak: Transactions in the flow of knowledge in the light of new institutional economics	422
Paweł Kulpaka: M. Friedman's permanent consumption model and Keynesian consumption functions – empirical verification of selected theories on the example of Czech.....	433
Justyna Łukomska-Szarek, Marta Włóka: The role of management control in management process of local self-government units.....	444
Natalia Mańkowska: Institutional competitiveness – selected methodological issues	456
Joanna Mesjasz, Martyna Michalak: Understanding the engagement by management adepts – a chance or a limitation for contemporary business	468
Jerzy Mieszaniec: Non-technological innovations in the industrial enterprises of mining sector.....	480
Aneta Mięka: Poverty of rural areas in the European Union member states – demography and labor market	491
Grażyna Musialik, Rafał Musialik: Public value and legitimacy	499

Janusz Myszczyzyn: Use of social savings concept in defining the role of railway sector on the economic growth in Germany in the early twentieth century	512
Aleksandra Nacewska-Twardowska: Changes in trade policy of the European Union at the beginning of the twenty-first century	523
Anna Niewiadomska: Extending the period of professional activity of the elderly in Poland	535
Mariusz Nyk: Average salary and the situation on the labour market – case of Łódź Voivodeship	546
Monika Pasternak-Malicka: Reasons form migration of Poles from Subcarpathian Voivodeship in the context of the economic crisis caused by the subpreme crisis	558
Jacek Pera: Construction of a new regulatory architecture in Europe as an element of financial instability risk management – post-crisis solutions. Attempt of assessment and implications for Poland.....	572
Renata Pęciak: Crises in the economy in the interpretation of Jean-Baptiste Say	583
Czesława Pilarska: The contemporary economic crisis and foreign direct investment inflow into Poland	600
Elżbieta Pohulak-Żołędowska: Innovations in science and their financial sources	616
Adriana Politałaj: State aid for subsidizing of employment in Poland and in selected countries of the European Union	627
Marcin Ratajczak: Responsible business in the context of economic benefits gained on the example of agribusiness enterprises.....	637
Magdalena Rękas: Fertility rate in the European Union states and factors influencing the rate – review of selected surveys	652
Włodzimierz Rudny: Solution-based business models.....	662
Krzysztof Rutkiewicz: State aid for Research & Development & Innovation activities of enterprises in the European Union’s competition policy in the period 2004-2010.....	674
Katarzyna Skrzyszewska: Competitiveness of the Baltic Region countries in the context of international rankings	683
Tadeusz Sporek: Evolution and perspectives of BRICS group in the global economy.....	694
Aleksander Surdej: Investments in VET programmes: framework for an economic analysis	705
Piotr Szajner: The impact of exchange rated volatility on the competitiveness of Polish food sector on international markets	715
Stanisław Ślusarczyk, Piotr Ślusarczyk, Radosław Ślusarczyk: The problem of efficacy and effectiveness in the formulating and implementing of strategy decision making process	728

Sylwia Talar, Joanna Kos-Łabędowicz: Polish Internet economy – current state and future perspectives	743
Monika Utzig: Households' financial assets and economic prospect.....	753
Agnieszka Wałęga: Income inequality in the context of accession of Poland to the European Union	765
Grzegorz Wałęga: Impact of economic slowdown on households' debt in Poland	777
Grażyna Węgrzyn: Employment forms in the European Union – current trends.....	789
Barbara Wieliczko: State aid in the European Union in the period of the current crisis.....	801
Artur Wilczyński: The impact of opportunity costs on farms profitability.....	812
Renata Wojciechowska: Linguistic ambiguities of contemporary economics	822
Jarosław Wojciechowski: Evolution of free market concept in social teaching of the Catholic Church.....	833
Agnieszka Wojewódzka-Wiewiórska: The significance of local action groups in formation of social capital in rural areas	843
Grażyna Wolska: Ethical codes as a tool of correct relations between a firm and a consumer	852
Joanna Woźniak-Holecka, Mateusz Grajek, Karolina Sobczyk, Kamila Mazgaj-Krzak, Tomasz Holecki: Marketing of OTC medicines in Poland on the example of television advertising	860
Gabriela Wronowska: Expectations of employers towards graduates of universities in Poland as an example of barriers to enter the labor market	871
Anna Wziętek-Kubiak, Marek Pęczkowski: Sources and barriers of persistence of innovation of Polish manufacturing companies	883
Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec: Institutional structure of the labor market in Poland	894
Małgorzata Zielenkiewicz: Convergence of the countries in terms of social welfare in the process of European integration	906
Mariusz Zieliński: Demography and economically active population vs. the level of unemployment in the European Union.....	916
Jerzy Żyżyński: Economy as a consistent system of money flows vs. the issue of fiscal pact rationality	931

Alfreda Zachorowska, Agnieszka Tylec

Politechnika Częstochowska

INSTYTUCJONALNA STRUKTURA RYNKU PRACY W POLSCE

Streszczenie: Występowanie w gospodarce trzech podstawowych czynników wytwórczych: pracy, ziemi i kapitału, skutkuje poddawaniem analizie rynków: pracy, dóbr i usług, kapitału i pieniądza. Jak na każdym z wyżej wymienionych, tak i na rynku pracy zachodzi konfrontacja popytu i podaży, a także na każdym z nich funkcjonują określone podmioty i instytucje. W artykule zaprezentowano instytucjonalną strukturę rynku pracy w Polsce. Scharakteryzowane zostały podmioty funkcjonujące na rynku pracy, w tym w szczególności publiczne służby zatrudnienia i ich zadania.

Słowa kluczowe: instytucje, rynek pracy, publiczne służby zatrudnienia.

1. Wstęp

Niezwykle ważnym elementem prawidłowo funkcjonującej gospodarki jest rynek pracy, którego funkcjonowanie w Polsce nabrało znaczenia po 1989 roku, z chwilą stworzenia warunków prawno-ekonomicznych do wykorzystania kapitału ludzkiego na podstawie prawa popytu i podaży¹. Popyt na pracę, wyrażając chłonność gospodarki na potencjał ludzi zdolnych do pracy, oznacza liczbę miejsc pracy istniejących w gospodarce². Podaż pracy – definiowana jako liczba pracowników chętnych do podjęcia zatrudnienia za oferowaną na rynku płacę – utożsamiana jest z zasobami pracy (zasobami siły roboczej) oraz ludnością czynną zawodowo³. Zarówno pracujący, poszukujący pracy, jak i pracodawcy, będąc podmiotami rynku pracy, stanowią istotną część jego instytucjonalnej struktury, której poświęcono niniejsze opracowa-

---

¹ A. Borowiec, *Rynek czynników produkcji*, [w:] *Wybrane problemy ekonomii*, red. T. Protas, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań 2002, s. 39.

² M. Nasiłowski, *System rynkowy. Podstawy mikro i makroekonomii*, Wydawnictwo Key Text, Warszawa 2000, s. 106; D. Kotlorz, *Podstawowe pojęcia*, [w:] *Ekonomia rynku pracy*, red. D. Kotlorz, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2007, s. 14.

³ E. Kryńska, *Niedopasowania podaży i popytu na pracę w Polsce*, [w:] *Polski rynek pracy – niedopasowania strukturalne*, red. E. Kryńska, IPiSS, Warszawa 2004, s. 13.

nie, przyjmując jako cel jego opracowania przedstawienie podmiotów i instytucji funkcjonujących na rynku pracy w Polsce.

2. Podmioty i instytucje na rynku pracy

Instytucje stanowią nieodzowny element każdego z systemów gospodarki⁴. Rynek pracy także jest instytucją, która posiada swoją strukturę podmiotową, reprezentowaną przez określone instytucje, w Polsce nazywaną podmiotami rynku pracy⁵. Jednoznaczne określenie zestawu podmiotów na rynku pracy jest trudne, jednakże w próbie ich wyodrębnienia wskazać należy funkcjonujących na nim⁶:

- pracujących oraz reprezentujących ich związki zawodowe,
- pracodawców i ich konfederacje,
- bezrobotnych i ich reprezentacje,
- publiczne służby zatrudnienia wraz z systemem ubezpieczeń od bezrobocia,
- inne podmioty wspierające równowagę rynku pracy.

Ze względu na fakt, że jedną z podstawowych funkcji rynku pracy jest utrzymanie równowagi popytu i podaży pracy w dłuższym okresie, dokonuje się to przez stworzenie pracodawcom możliwości pozyskania pracowników o odpowiednich kwalifikacjach, a z drugiej strony – przez umożliwienie pracownikom znalezienia zatrudnienia zgodnie z ich preferencjami. Funkcja ta jest często realizowana na drodze negocjacji pomiędzy przedstawicielstwami (związkami) pracodawców i pra-

---

⁴ Instytucje definiowane są wielorako. Można je określić między innymi jako oczywiste (ze względu na częstotliwość ich stosowania) reguły i sposoby zachowania i działania w społeczeństwie, jako zestandaryzowane działania społeczne, jako kompleks nawyków myślowych i konwencjonalnych zachowań, jako organizacje społeczne tworzące trwałe wzory postępowania, czy też jako sposoby myślenia i postępowania istniejące w zwyczajach grupy lub obyczajach ludzi. Por. A. Zachorowska-Mazurkiewicz, *Kobiety i instytucje na rynku pracy w Stanach Zjednoczonych, Unii Europejskiej i w Polsce*, Wydawnictwo Śląsk, Katowice 2006, s. 18-19, 26. Autorka, prezentując istotę instytucjonalizmu w społeczno-ekonomicznych procesach badawczych, przedstawiła znacznie więcej definicji instytucji, ukazując również przyczyny i konsekwencje ewolucji tego pojęcia.

⁵ W skali międzynarodowej za najważniejszy podmiot polityki zatrudnienia uznawana jest Międzynarodowa Organizacja Pracy, która prowadzi działalność w zakresie problemów pracowniczych, koncentrując się na ustanawianiu standardów pracy w formie konwencji i zaleceń dla krajów członkowskich. Por. M. Muczyński, *Publiczne służby zatrudnienia jako element instytucjonalnej struktury suwalskiego rynku pracy*, [w:] *Regionalne i lokalne rynki pracy. Od dysproporcji do spójności*, red. R.Cz. Horodeński, C. Sadowska-Snarska, IPiSS, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku, Warszawa-Białystok 2006, s. 300; Z. Wiśniewski, *Polityka rynku pracy*, [w:] *Rynek pracy wobec integracji z Unią Europejską*, red. S. Borkowska, IPiSS, Warszawa 2002, s. 323; T. Holecki, *Samorządowy model kreowania rynku pracy*, [w:] *Samorządowa polityka społeczna*, red. A. Frączkiewicz-Wronka, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej TPW, Warszawa 2002, s. 94.

⁶ Z. Wiśniewski, *Teoretyczne podstawy polityki rynku pracy*, [w:] *Polityka rynku pracy wobec integracji z Unią Europejską*, red. Z. Wiśniewski, IPiSS, Warszawa 2001, s. 9; S. Nickel, L. Layard, *Labor Market Institutions and Economic Performance*, [w:] *Handbook of labor economics*, Tom 3C, red. O. Ashenfelter, D.E. Card. Elsevier, Amsterdam, Oxford 2007, s. 3037.

owników, w wyniku czego określane są prawa i obowiązki obydwu stron. Przedstawicielstwa te są głównymi podmiotami rynku pracy, ponieważ pomiędzy nimi zawiera się umowy regulujące stosunki pracy. Obok nich występuje wiele podmiotów pomocniczych, wśród których nadrzędną rolę (poprzez określanie prawnych podstaw stosunku pracy i wpływanie na pozostałe podmioty) odgrywa państwo⁷.

Nieco odmienne spojrzenie na zdefiniowanie podmiotów rynku pracy przedstawiła Katarzyna Głąbicka, nazywając podmiotami polityki rynku pracy⁸ osoby prawne, organy i instytucje, które w swoim obszarze kompetencji mają całokształt spraw związanych z problematyką zatrudnienia i przeciwdziałania bezrobociu, różniąc przy tym podmioty o zasięgu krajowym oraz międzynarodowym⁹. Takie ujęcie wyłącza z pojęcia podmiotów kategorię bezrobotnych i sprowadza się raczej do ustawowej definicji instytucji rynku pracy.

Instytucje rynku pracy to podmioty publiczne i niepubliczne realizujące zadania związane z rynkiem pracy, w tym przede wszystkim zajmujące się kojarzeniem pracowników i pracodawców bądź prowadzące działania na rynku pracy na rzecz aktywizacji zawodowej¹⁰. Instytucjonalna obsługa rynku pracy – tworzona w Polsce przez organy zatrudnienia wraz z powiatowymi i wojewódzkimi urzędami pracy oraz pozostałymi instytucjami – jest kluczową sprawą dla promocji zatrudnienia. Katalog instytucji rynku pracy zawiera ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy, zgodnie z którą zalicza się do nich¹¹:

- publiczne służby zatrudnienia (PSZ) tworzone przez organy zatrudnienia (ministra właściwego do spraw pracy, wojewodę, marszałka województwa lub starostę) wraz z powiatowymi i wojewódzkimi urzędami pracy, urzędem ministra właściwego do spraw pracy oraz urzędami wojewódzkimi; PSZ mogą niektóre zadania określone w ustawie zlecać jednostkom samorządu terytorialnego, organizacjom pozarządowym, instytucjom szkoleniowym, organizacjom związków zawodowych, organizacjom pracodawców oraz agencjom zatrudnienia;

⁷ J. Unolt, *Ekonomiczne problemy rynku pracy*, Wydawnictwo Śląsk, Katowice 1999, s. 23.

⁸ Istotę polityki rynku pracy przedstawiono między innymi w publikacji A. Tylec, *Polityka rynku pracy i polityka zatrudnienia a zarządzanie zasobami ludzkimi*, [w:] *Wybrane elementy procesu zarządzania przedsiębiorstwem*, red. A. Zachorowska i A. Wójcik-Mazur, Wydawnictwo Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 2010, s. 139-156.

⁹ Wśród międzynarodowych podmiotów rynku pracy wyróżnia się działania Międzynarodowej Organizacji Pracy oraz Unii Europejskiej. Por. K. Głąbicka, *Wybrane elementy rynku pracy*, Wyższa Szkoła Pedagogiczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie, Warszawa 2001, s. 23-40; A. Skórska, *Działania na rzecz zatrudnienia w Unii Europejskiej*, [w:] *Ekonomia rynku pracy*, red. D. Kotlorz, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2007, s. 145-154.

¹⁰ P. Ziółkowski, *Promocja zatrudnienia i instytucje rynku pracy*, Ustawa z omówieniem, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2004, s. 13.

¹¹ Por. art. 6, 11, 12, 18, 20, 24-32 Ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 20 kwietnia 2004 roku (DzU 2004, nr 99, poz. 1001 z późniejszymi zmianami); P. Ziółkowski, *op. cit.*, s. 13-20.

- Ochotnicze Hufce Pracy (OHP) – państwowe jednostki budżetowe wyspecjalizowane w działaniach na rzecz młodzieży, w szczególności młodzieży zagrożonej wykluczeniem społecznym, oraz bezrobotnych do 25. roku życia;
- agencje zatrudnienia – niepubliczne jednostki wpisane do rejestru podmiotów prowadzących agencje zatrudnienia, świadczące usługi w zakresie pośrednictwa pracy, pośrednictwa do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych, poradnictwa zawodowego, doradztwa personalnego lub pracy tymczasowej;
- instytucje szkoleniowe – publiczne i niepubliczne podmioty prowadzące na podstawie odrębnych przepisów edukację pozaszkolną;
- instytucje dialogu społecznego – organizacje i instytucje zajmujące się problematyką rynku pracy, to jest związki zawodowe lub ich organizacje, organizacje pracodawców, organizacje bezrobotnych i współpracujące z publicznymi służbami zatrudnienia i OHP organizacje pozarządowe – jeżeli wśród zadań statutowych znajduje się realizacja zadań w zakresie promocji zatrudnienia, łagodzenia skutków bezrobocia oraz aktywizacji zawodowej;
- instytucje partnerstwa lokalnego – grupa instytucji realizujących na podstawie umowy przedsięwzięcia i projekty na rzecz rynku pracy.

Zgodnie z Konwencją Organizacji Pracy nr 88 z 1948 roku każde państwo powinno utworzyć i utrzymywać system bezpłatnych służb zatrudnienia, znajdujących się pod kontrolą władzy centralnej¹². System taki powinien cechować się między innymi właściwą liczebnością i rozmieszczeniem geograficznym, powszechną dostępnością i dobrowolnością korzystania z usług, skutecznością rekrutacji i zatrudniania pracowników, fachowością i bezstronnością oraz współdziałaniem z organizacjami pracodawców i pracowników¹³.

3. Publiczne służby zatrudnienia w Polsce oraz ich zadania

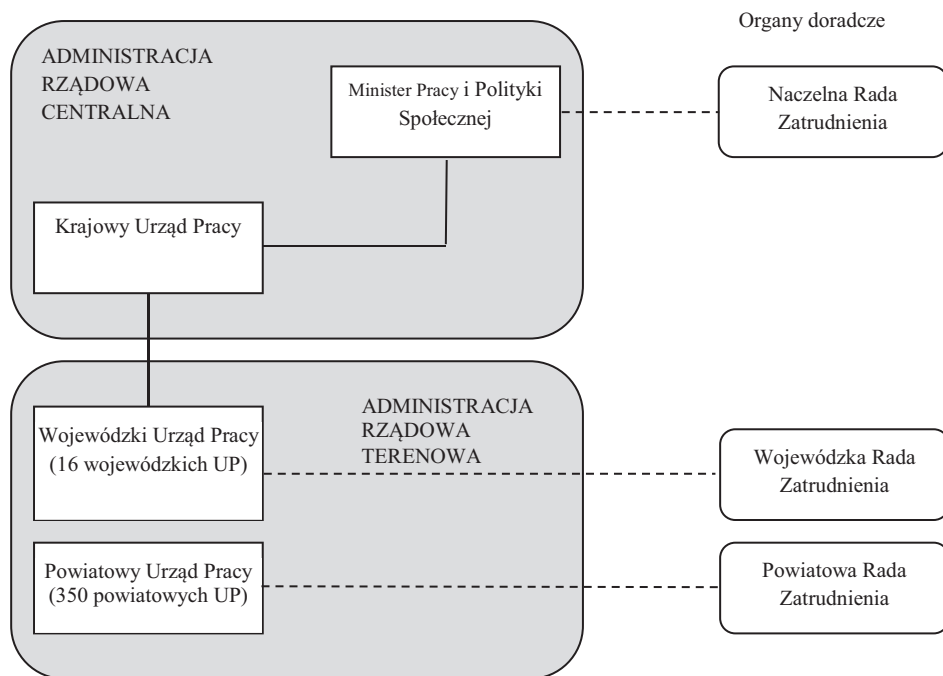
System bezpłatnych służb zatrudnienia istnieje również w Polsce (od 1918 roku), przy czym ich struktura organizacyjna oraz realizowane funkcje podlegały wielu przemianom, głównie w związku z sytuacją polityczno-gospodarczą kraju. Podkreślić należy, że radykalna zmiana miejsca i funkcji służb zatrudnienia w systemie samorządowo-administracyjnym nastąpiła po 1989 roku¹⁴. Przez dziesięć lat (do końca 1999 roku) terenowe służby zatrudnienia funkcjonowały w ramach systemu zależności liniowych (hierarchicznych). Regionalne (a następnie powiatowe) urzędy pracy podlegały wojewódzkim urządům pracy, które do końca 2001 roku podlegały

¹² Por. I. Kukulak-Dolata, *Współpraca przedsiębiorstw ze służbami zatrudnienia*, [w:] *Elastyczne formy zatrudnienia i organizacji pracy a popyt na pracę w Polsce*, red. E. Kryńska, IPiSS, Warszawa 2003, s. 183; R. Blanpain, R. Graham, W. Beirnaert, *Temporary agency work and the information society*, Kluwer Law International, Hague 2004, s. 24.

¹³ M. Gębski, *Rynek pracy. Wybrane problemy*, Wszechnica Świętokrzyska, Kielce 2008, s. 26.

¹⁴ *Ibidem*, s. 26.

Krajowemu Urzędowi Pracy, podporządkowanemu z kolei Ministrowi Pracy i Polityki Społecznej¹⁵.

Rys. 1. System urzędów pracy przed 1 stycznia 2000 r.

Źródło: *Usytuowanie urzędów pracy oraz podział zadań i kompetencji po 1 stycznia roku 2000*, Materiały na briefing w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej – 29 grudnia 1999, „Rynek Pracy” nr 12(96) z 1999 r./nr 1(97) z 2000 r., s. 74.

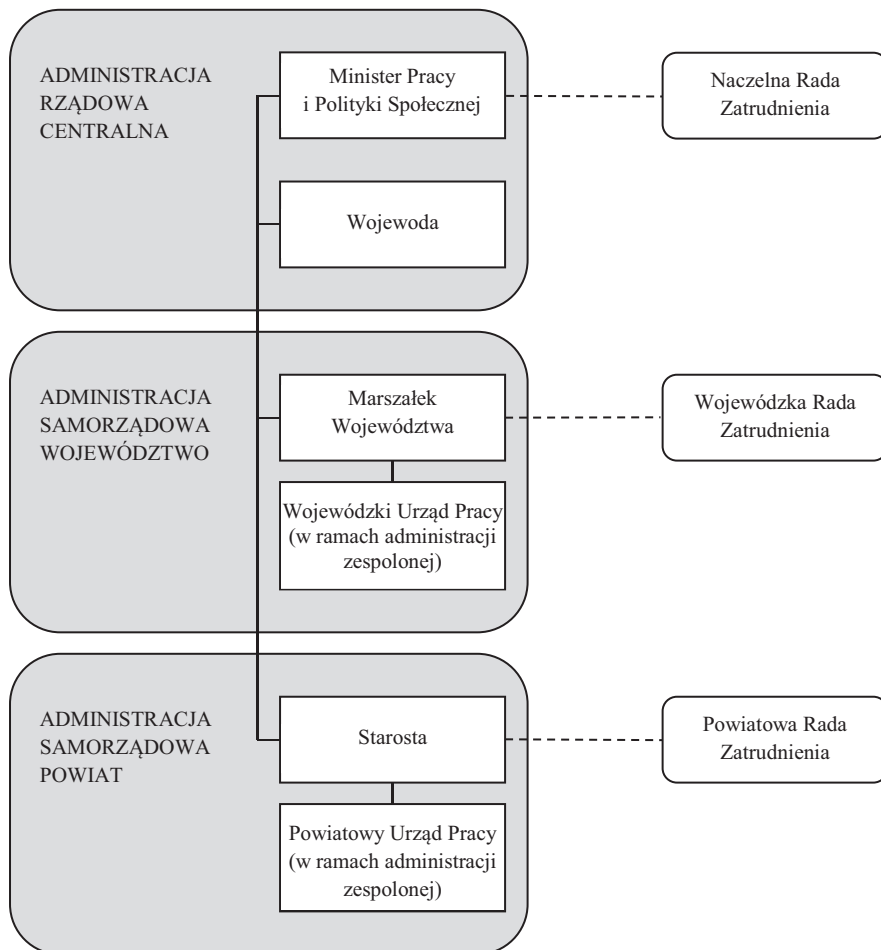
Zgodnie z założeniami reformy samorządowej od stycznia 2000 roku nastąpiła decentralizacja publicznych służb zatrudnienia, zatem od tego okresu podmiotami realizującymi politykę państwa na rynku pracy są: minister pracy i polityki społecznej, samorząd województwa, wojewoda oraz samorząd powiatowy¹⁶ – rys. 2. W ramach przeprowadzonej reformy w miejsce wcześniejszych zależności liniowych wprowa-

¹⁵ Jest to nazwa w aktualnym brzmieniu; nazwa samego ministerstwa była kilkakrotnie zmieniana, wcześniej przyjmowała brzmienie między innymi Ministerstwo Polityki Społecznej, Ministerstwo Pracy i Polityki Socjalnej.

¹⁶ Por. M. Kabaj, *Strategie i programy przeciwdziałania bezrobociu w Unii Europejskiej i w Polsce*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2004, s. 121; E. Kryńska, *Polityka państwa na rynku pracy w Polsce – instytucje i programy*, [w:] *Rynek pracy w skali lokalnej*, red. R. Szula i A. Tucholska, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2004, s. 44-45; A. Bazan, *Samorząd terytorialny a przeciwdziałanie bezrobociu*, Prace Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Kaliszu, Zeszyty Naukowe nr 1/2002, s. 49-55.

dzono system horyzontalny, w ramach którego wojewódzkie urzędy pracy podlegają wyłącznie samorządom wojewódzkim (i w pewnym zakresie wojewodom), a urzędy powiatowe starostom i samorządom powiatowym. Decentralizacja publicznych służb zatrudnienia nie objęła jednocześnie głównego źródła finansowania polityki rynku pracy, to jest funduszu pracy. Dysponentem funduszu pozostał minister pracy i polityki społecznej, który na podstawie przyjętego algorytmu przydziela jego środki powiatom i województwom¹⁷.

Rys. 2. Struktura organizacyjna podmiotów polityki rynku pracy od 1 stycznia 2002 r.

Źródło: T. Holecki, *Samorządowy model kreowania rynku pracy*, [w:] *Samorządowa polityka społeczna*, red. A. Frączkiewicz-Wronka, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej TPW, Warszawa 2002, s. 95.

¹⁷ M. Kabaj, *op. cit.*, s. 121.

Przeprowadzone zmiany w strukturze organizacyjnej podmiotów rynku pracy spowodowane były między innymi koniecznością usprawnienia ich funkcjonowania oraz ukierunkowania na działania aktywizujące bezrobotnych, a nie łagodzenie skutków bezrobocia. Istotnym powodem zmian była również konieczność dostosowania systemu do wymogów Unii Europejskiej w celu efektywnego włączenia się w system europejskich służb zatrudnienia, realizację Europejskiej Strategii Zatrudnienia oraz dla sprawnej absorpcji środków Europejskiego Funduszu Społecznego¹⁸.

Tabela 1. Funkcje publicznych służb zatrudnienia (PSZ)

Funkcja PSZ	Charakterystyka
Pośrednictwo pracy	Optymalne kojarzenie ofert pracy i osób poszukujących zatrudnienia poprzez bezpośrednie kontakty pomiędzy pracownikami PSZ a pracownikami i pracodawcami oraz udostępnianie informacji o wolnych miejscach pracy, między innymi w Internecie
Doradztwo zawodowe	Udzielanie osobom poszukującym pracy (zarówno bezrobotnym, jak i zamierzającym zmienić pracę) pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia; pomoc pracodawcom w doborze kandydatów do pracy na stanowiska wymagające szczególnych predyspozycji
Informowanie o rynku pracy Funkcja analityczno-programowa	Działalność informacyjno-statystyczna tworząca podstawę diagnoz i analiz trendów i struktury popytu i podaży pracy; badanie przyczyn nierównowagi oraz środków walki z bezrobociem.
Prowadzenie programów rynku pracy	PSZ są kanałem dostarczania programów rynku pracy oraz ich regulatorem
Administrowanie systemem świadczeń dla bezrobotnych	Funkcja zabezpieczenia socjalnego bezrobotnych, administrowanie, przyznawanie i wypłacanie zasiłków
Funkcja promowania nowych miejsc pracy, szkoleń oraz przekwalifikowania pracowników	Działalność o charakterze interwencyjnym prowadzona ze środków Funduszu Pracy na podstawie różnego rodzaju programów i inicjatyw lokalnych, szczególnie istotna w sytuacji przyspieszonych zmian strukturalnych w gospodarce. Obejmuje między innymi inicjowanie i organizowanie dodatkowych miejsc pracy w zakładach przez udzielanie pożyczek pracodawcom, organizowanie prac interwencyjnych i robót publicznych, udzielanie bezrobotnym pożyczek na prowadzenie działalności gospodarczej.

Źródło: opracowanie własne na podstawie M. Kabaj, *Strategie i programy przeciwdziałania bezrobociu w Unii Europejskiej i w Polsce*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2004, s. 132; A. Skórska, *Publiczne służby zatrudnienia*, [w:] *Ekonomia rynku pracy*, red. D. Kotlorz, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2007, s. 165; I. Kukulak-Dolata, *Współpraca przedsiębiorstw ze służbami zatrudnienia*, [w:] *Elastyczne formy zatrudnienia i organizacji pracy a popyt na pracę w Polsce*, red. E. Kryńska, IPISS, Warszawa 2003, s. 184-185.

¹⁸ E. Kryńska, *Europejska strategia zatrudnienia na polskim rynku pracy. Trudne początki*, [w:] *Sześćdziesiąt lat polityki społecznej w Polsce*, Księga pamiątkowa na jubileusz osiemdziesięciolecia prof. Lucyny Frąckiewicz, red. A. Rączaszek, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2006, s. 282.

Podstawową rolą publicznych służb zatrudnienia jest pośrednictwo pracy, przy czym spełniają one szereg innych funkcji scharakteryzowanych w tab. 1, których realizacja znajduje się w gestii samorządów wojewódzkich i powiatowych.

Na mocy ustawy o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy samorząd województwa, za pośrednictwem wojewódzkich urzędów pracy, określa i koordynuje regionalną politykę rynku pracy i rozwoju zasobów ludzkich, współdziałając w tym zakresie między innymi z wojewódzką radą zatrudnienia.

W ustawie zawarto również szereg zadań samorządu powiatu, który poprzez powiatowe urzędy pracy (współpracując z powiatową radą zatrudnienia) opracowuje i realizuje program promocji zatrudnienia oraz aktywizacji lokalnego rynku pracy¹⁹.

Wojewódzkie urzędy pracy nie sprawują jednocześnie w żadnej formie kontroli nad urzędami powiatowymi. Kontrola nad działalnością samorządu wojewódzkiego i powiatowego w zakresie polityki rynku pracy jest realizowana przez wojewodę, który sprawuje nadzór nad realizacją zadań wykonywanych przez marszałka województwa lub starostę, wojewódzkie lub powiatowe urzędy pracy w zakresie²⁰:

- stosowania standardów usług rynku pracy,
- spełniania wymogów kwalifikacyjnych określonych dla dyrektorów i pracowników urzędów pracy,
- przestrzegania zasad i trybu wydatkowania środków Funduszu Pracy,
- prawidłowości zlecania realizacji zadań i usług rynku pracy,
- kontroli realizacji innych zadań, wynikających z ustawy, wykonywanych przez samorząd terytorialny lub inne podmioty.

Wojewoda odpowiada również za organizowanie i finansowanie szkoleń pracowników urzędu wojewódzkiego, wojewódzkich i powiatowych urzędów pracy, wydawanie licencji pośrednikom pracy i doradcom zawodowym, wydawanie zezwoleń na pracę cudzoziemców oraz realizację zadań organu wyższego stopnia w postępowaniu administracyjnym w sprawach dotyczących świadczeń z tytułu bezrobocia²¹.

---

¹⁹ W gestii samorządu powiatu leżą ponadto: rejestrowanie bezrobotnych i poszukujących pracy, inicjowanie, organizowanie i finansowanie usług i instrumentów rynku pracy, inicjowanie, organizowanie i finansowanie szkoleń oraz przygotowania zawodowego dorosłych, pozyskiwanie środków finansowych na realizację zadań z zakresu aktywizacji lokalnego rynku pracy i gospodarowanie nimi, udzielanie pomocy bezrobotnym i poszukującym pracy w znalezieniu pracy przez pośrednictwo pracy, poradnictwo zawodowe i informację zawodową, pomoc w aktywnym poszukiwaniu pracy, udzielanie pomocy pracodawcom w pozyskiwaniu pracowników przez pośrednictwo pracy oraz poradnictwo zawodowe i informację zawodową, opracowywanie analiz i sprawozdań, w tym prowadzenie monitoringu zawodów deficytowych i nadwyżkowych, współpraca z gminami w zakresie upowszechniania ofert pracy i informacji o usługach poradnictwa zawodowego, szkoleniach, przygotowaniu zawodowym dorosłych, stażach, organizacji robót publicznych oraz zatrudnienia socjalnego na podstawie odrębnych przepisów, współpraca z wojewódzkimi urzędami pracy w zakresie świadczenia podstawowych usług rynku pracy, przyznawanie i wypłacanie zasiłków oraz innych świadczeń z tytułu bezrobocia, badanie i analiza sytuacji na lokalnym rynku pracy. Por. Ustawa o promocji zatrudnienia..., art. 9, ust. 1.

²⁰ Ustawa o promocji zatrudnienia..., art. 10, ust. 1.

²¹ *Ibidem*, ust. 2.

Funkcjonowanie scharakteryzowanych podmiotów polityki rynku pracy wspomagają²²:

- Naczelna Rada Zatrudnienia – organ opiniodawczo-doradczy ministra pracy i polityki społecznej,
- wojewódzkie rady zatrudnienia – organy opiniodawczo-doradcze wojewodów,
- powiatowe rady zatrudnienia – organy opiniodawczo-doradcze starostów.

Obok przedstawionych PSZ, w Polsce od początku lat dziewięćdziesiątych funkcjonuje niepubliczny sektor rynku pracy. Obejmuje on agencje pośrednictwa pracy na terenie kraju, agencje pośrednictwa pracy za granicą, agencje doradztwa personalnego, poradnictwa zawodowego i agencje pracy tymczasowej. Każda z wymienionych jednostek powinna być wpisana do rejestru podmiotów prowadzących agencje zatrudnienia, czego potwierdzeniem jest certyfikat wydany przez marszałka województwa. Ustawowe zdefiniowanie niepublicznych agencji zatrudnienia jako instytucji zobligowanych do partycypowania w polityce rynku pracy realizowanej przez służby publiczne powoduje, że mogą one pełnić względem nich rolę komplementarną²³.

Na koniec 2011 r. w Polsce funkcjonowało 3538 podmiotów posiadających wpis do rejestru podmiotów prowadzących agencje zatrudnienia, które ze względu na rodzaj wykonywanej usługi dzielą się na²⁴:

- agencje pośrednictwa pracy – świadczące usługi pośrednictwa pracy na terenie Polski oraz pośrednictwa do pracy za granicą u pracodawców zagranicznych;
- agencje doradztwa personalnego – oferujące odpłatnie doradcze usługi na rzecz pracodawców;
- agencje poradnictwa zawodowego – udzielające pomocy w wyborze odpowiedniego zawodu i miejsca zatrudnienia, informacji zawodowych oraz pomocy w doborze kandydatów do pracy;
- agencje pracy tymczasowej – kierujące własnych pracowników do innego pracodawcy celem wykonywania pracy tymczasowej.

Według danych Ministerstwa Pracy i Polityki Społecznej z 2011 roku, najwięcej podmiotów posiadających wpis do rejestru agencji zatrudnienia działało w województwach: mazowieckim (840), śląskim (360) i wielkopolskim (350), natomiast najmniej w województwach: podlaskim (38), świętokrzyskim (44) i warmińsko-

---

²² *Usytuowanie urzędów pracy oraz podział zadań i kompetencji po 1 stycznia roku 2000*, Materiały na briefing w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej – 29 grudnia 1999, „Rynek Pracy” nr 12(96) z 1999 r./nr 1(97) z 2000 r., s. 77.

²³ A. Ziomek, *Krajowe instrumenty polityki rynku pracy*, [w:] *Ekonomia rynku...*, op. cit., s. 171.

²⁴ *Informacja o działalności agencji zatrudnienia w 2011 r.*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej – Departament Rynku Pracy, Warszawa 2012, s. 8 dostępna na http://www.wup.kielce.pl/images/stories/agencje/informacja_o_dzialalnosci_agencji_zatrudnienia_w_2011r.pdf; Agencje zatrudnienia 2008 r. Informacja z działalności agencji zatrudnienia. Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej – Departament Rynku Pracy, Warszawa 2009 r., s. 3-4 dostępny na http://www.zapt.pl/pliki/RAPORT_AGENCJE.2008_MPiPS.pdf.

-mazurskim (72). Jednocześnie 2185 agencji świadczyło usługi pośrednictwa pracy (w tym 1066 agencji kierowało do pracy za granicą), 1301 świadczyło pracę tymczasową, 1209 realizowało doradztwo personalne, a 873 usługi poradnictwa zawodowego²⁵.

4. Podsumowanie

Analiza instytucjonalnej struktury rynku pracy w Polsce pozwala na przyjęcie stwierdzenia, że funkcjonowanie instytucji oraz instrumentów rynku pracy podlegało licznym przeobrażeniom.

Zmiany w prawodawstwie i podejmowane inicjatywy doprowadziły do wypracowania zdecentralizowanego modelu, w którym ogólne założenia ustalane są na szczeblu krajowym, a następnie uzupełniane i wdrażane na szczeblu wojewódzkim i powiatowym, z uwzględnieniem specyfiki konkretnych regionów i lokalnych uwarunkowań. Funkcjonowanie przedstawionych instytucji i oferowane przez nie usługi oparte są na środkach finansowych alokowanych w ramach Funduszu Pracy i Europejskiego Funduszu Społecznego.

Literatura

- Agencje zatrudnienia 2008 r. Informacja z działalności agencji zatrudnienia*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej – Departament Rynku Pracy, Warszawa 2009 r.
- Bazan A., *Samorząd terytorialny a przeciwdziałanie bezrobociu*, Prace Naukowe Państwowej Wyższej Szkoły Zawodowej w Kaliszu, Zeszyty Naukowe nr 1/2002.
- Blanpain R., Graham R., Beirnaert W., *Temporary agency work and the information society*, Kluwer Law International, Hague 2004.
- Borowiec A., *Rynek czynników produkcji*, [w:] *Wybrane problemy ekonomii*, red. T. Protas, Wydawnictwo Politechniki Poznańskiej, Poznań 2002.
- Gębski M., *Rynek pracy. Wybrane problemy*, Wszechnica Świętokrzyska, Kielce 2008.
- Głąbicka K., *Wybrane elementy rynku pracy*, Wyższa Szkoła Pedagogiczna Towarzystwa Wiedzy Powszechnej w Warszawie, Warszawa 2001.
- Holecki T., *Samorządowy model kreowania rynku pracy*, [w:] *Samorządowa polityka społeczna*, red. A. Frączkiewicz-Wronka, Wydawnictwo Wyższej Szkoły Pedagogicznej TPW, Warszawa 2002.
- Informacja o działalności agencji zatrudnienia w 2011 r.*, Ministerstwo Pracy i Polityki Społecznej – Departament Rynku Pracy, Warszawa 2012.
- Kabaj M., *Strategie i programy przeciwdziałania bezrobociu w Unii Europejskiej i w Polsce*, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2004.
- Kotlorz D., *Podstawowe pojęcia*, [w:] *Ekonomia rynku pracy*, red. D. Kotlorz, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2007.
- Kryńska E., *Europejska strategia zatrudnienia na polskim rynku pracy. Trudne początki*, [w:] *Sześćdziesiąt lat polityki społecznej w Polsce*, Księga pamiątkowa na jubileusz osiemdziesięciolecia prof. Lucyny Frączkiewicz, red. A. Rączaszek, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2006.

²⁵ *Informacja o działalności agencji...*, s. 8, 38.

- Kryńska E., *Niedopasowania podaży i popytu na pracę w Polsce*, [w:] *Polski rynek pracy – niedopasowania strukturalne*, red. E. Kryńska, IPISS, Warszawa 2004.
- Kryńska E., *Polityka państwa na rynku pracy w Polsce – instytucje i programy*, [w:] *Rynek pracy w skali lokalnej*, red. R. Szula i A. Tucholska, Wydawnictwo Naukowe Scholar, Warszawa 2004.
- Kukulak-Dolata I., *Współpraca przedsiębiorstw ze służbami zatrudnienia*, [w:] *Elastyczne formy zatrudnienia i organizacji pracy a popyt na pracę w Polsce*, red. E. Kryńska, IPISS, Warszawa 2003.
- Muczyński M., *Publiczne służby zatrudnienia jako element instytucjonalnej struktury suwalskiego rynku pracy*, [w:] *Regionalne i lokalne rynki pracy. Od dysproporcji do spójności*, red. R.Cz. Horodeński, C. Sadowska-Snarska, IPISS, Wyższa Szkoła Ekonomiczna w Białymstoku, Warszawa-Białystok 2006.
- Nickel S., Layard L., *Labor Market Institutions and Economic Performance*, [w:] *Handbook of labor economics*, Tom 3C, red. O. Ashenfelter, D.E. Card. Elsevier, Amsterdam, Oxford 2007.
- Skórska A., *Działania na rzecz zatrudnienia w Unii Europejskiej*, [w:] *Ekonomia rynku pracy*, red. D. Kotlorz, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2007.
- Skórska A., *Publiczne służby zatrudnienia*, [w:] *Ekonomia rynku pracy*, red. D. Kotlorz, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej w Katowicach, Katowice 2007.
- Tylec A., *Polityka rynku pracy i polityka zatrudnienia a zarządzanie zasobami ludzkimi*, [w:] *Wybrane elementy procesu zarządzania przedsiębiorstwem*, red. A. Zachorowska i A. Wójcik-Mazur, Wydawnictwo Wydziału Zarządzania Politechniki Częstochowskiej, Częstochowa 2010.
- Ustawa o promocji zatrudnienia i instytucjach rynku pracy z 20 kwietnia 2004 roku (DzU 2004, nr 99, poz. 1001 z późniejszymi zmianami).
- Usytuowanie urzędów pracy oraz podział zadań i kompetencji po 1 stycznia roku 2000*, Materiały na briefing w Ministerstwie Pracy i Polityki Społecznej – 29 grudnia 1999, „Rynek Pracy” nr 12(96) z 1999 r./nr 1(97) z 2000 r.
- Wiśniewski Z., *Polityka rynku pracy*, [w:] *Rynek pracy wobec integracji z Unią Europejską*, red. S. Borkowska, IPISS, Warszawa 2002.
- Wiśniewski Z., *Teoretyczne podstawy polityki rynku pracy*, [w:] *Polityka rynku pracy wobec integracji z Unią Europejską*, red. Z. Wiśniewski, IPISS, Warszawa 2001.
- Zachorowska-Mazurkiewicz A., *Kobiety i instytucje na rynku pracy w Stanach Zjednoczonych, Unii Europejskiej i w Polsce*, Wydawnictwo Śląsk, Katowice 2006.
- Ziółkowski P., *Promocja zatrudnienia i instytucje rynku pracy*, Ustawa z omówieniem, Dom Wydawniczy ABC, Warszawa 2004.

INSTITUTIONAL STRUCTURE OF THE LABOR MARKET IN POLAND

Summary: The presence of three main factors of production: labor, land and capital in the economy, brings about the analysis of labor, goods and services, and capital and money markets. In all those markets, and of course in labor market too there is a confrontation between demand and supply, as well as all those markets establish their own entities and institutions. This paper presents institutional structure of the labor market in Poland. The entities operating in the labor market in Poland were described, in particular public employment authorities and their tasks.

Keywords: institutions, labor market, public employment authorities.